

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Вяра Красиминова Славянска,
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – гр. Пловдив,

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“
по ПН 3.8 Икономика (Икономика и управление по отрасли)

Автор: Стефан Желязков Радев, докторант в катедра „Икономика и управление по отрасли“ към Стопански факултет при Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Тема: ПРИЛОЖЕНИЕ НА БЮРОКРАТИЧНАТА ТЕОРИЯ ЗА АНАЛИЗ НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА СТРУКТУРА И УПРАВЛЕНИЕТО НА БИЗНЕС ПРОЕКТИ

Научен ръководител: проф. д-р Албена Вуцова

Участвам в състава на научното жури съгласно заповед на Ректора на СУ «Св. Климент Охридски» № РД 38-406/02.09.2020 г.

Актуалност и значимост на проблема, целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд е посветен на актуален и важен проблем, както за световната, така и за българската теория и практика. От една страна, от десетилетия проектите се наложиха като ефективен начин за изпълнение на организационните дейности и реализиране на поставените стратегически цели, а от друга – въпреки че публикациите в областта на проектния мениджмънт заемат значителен дял от съвременната управленска литература, все още съществуващото знание не е достатъчно, за да гарантира успешното изпълнение на проектите. По тази причина, всеки опит за откриване и предлагане на рационални решения в тази посока, заслужава адмирации.

Кратка аналитична характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 183 страници, илюстрирани с 26 таблици и 87 фигури. В структурно отношение включва увод, три глави и заключение (наречено „Изводи и приноси“), които следват логиката на поставената цел и последователността при решаването на изследователските задачи.

Уводът представя концептуалната рамка на изследването, която включва всички необходими реквизити – актуалност и значимост на темата, предмет и обект на изследване, цел и задачи, хипотеза, методология и възприети ограничения.

В първа глава „Теория на управлението на проекти“ авторът акцентира върху аргументиране на избраната изследователска тема и очертаване на нейния обхват. Изключително подробно се представят множество схващания за естеството и съдържанието на проектния мениджмънт, факторите за успех на проекта, школите, свързани с

проектното управление и т.н., което, от една страна внушава липсата на единна универсално приложима теория (т.е. плурализъм), а от друга – обосновава приложимостта на бюрократичната теория на Вебер в света на проектното управление. Въпреки, че някои автори отричат научната природа на проектното управление, свеждайки го предимно до практическо изпълнение на дейности по планиране, организиране, ръководство и контрол, настоящият труд защитава правото му на съществуване като самостоятелен обект за научни изследвания и твърди, че „като част от икономическата реалност, проектите подлежат на изследване, обяснение и предсказване от икономическите и социалните науки“ (стр. 50).

Основното предназначение на *глава втора „Бюрокрация, транзакционни разходи и агентски отношения – проектното управление в контекста на новата институционална икономика“* е да представи модела, заложен в основата на дисертационния труд. Тук се изяснява съдържанието на понятието „бюрокрация“ и нейните измерения. Представят се шестте характеристики на „идеалната“ бюрокрация на Вебер и се проследява тяхното обогатяване в поредица от други разработки. Посочва се, че от възникването на чисто бюрократичните организации през второто хилядолетие пр. Христа до наши дни, бюрокрацията се възприема предимно като негативен феномен, ограничаващ ефективността на организациите. Но тъй като нормативният характер на Веберовата бюрокрация съответства на нормативния характер на методологиите за управление на проекти, според автора това дава основание за прилагането на общ аналитичен модел, базиращ се върху модела на бюрокрацията и стандартизираните практики за управление на проекти. В тази връзка е представен модела на Aston Group за изследване на бюрократичните измерения на организацията, който е модифициран в Модел за изследване на бюрократичните измерения в проектната организация със следните измерения: специализация, стандартизация, формализация, централизация, конфигурация, традиционализъм, гъвкавост. Специално внимание е отделено на 13 критерия за успех на проекта.

Глава трета „Приложение на модела за изследване на бюрократичните измерения на проектните организации,“ има ключово значение за разработката. Тя представя резултатите от изследване, обхващащо 37 организации от различни отрасли, в т.ч. авиоиндустрия, автомобилостроене, банково дело, енергетика, здравеопазване, земеделие, изкуство, информационни технологии, медии, неправителствен сектор, образование, производство, публичен сектор, строителство, телекомуникации, транспорт, услуги, фармация, хотелиерство и хранително-вкусова промишленост. Най-общо, изследването установява наличие на корелационна зависимост между успеха на проекта и измеренията специализация, стандартизация, формализация, дължина на йерархичната верига и др.

Заключението (изводи и приноси) обобщава изводите от проведеното теоретично и емпирично изследване, синтезира изпълнението на поставените изследователски задачи и потвърждаването на формулираната хипотеза. Наред с това, авторът очертава насоки за бъдеща работа.

Оценка на дисертационния труд

В обобщение, дисертационният труд представлява завършено изследване, съответстващо на изискванията към такъв вид научна разработка, и представящо основания за висока оценка предвид на:

- актуалност и значимост на избраната проблематика;
- прецизно дефинирана концептуална рамка на труда, полагаща добра основа за провеждане на качествено изследване;
- логично структуриране на цялостното дисертационно изследване в съответствие с решаваните в него задачи;
- коректно представяне и интерпретиране гледните точки на множество автори, същевременно и на собствени виждания;
- демонстрирани способности за обобщаване и синтезиране на изводи;
- висока степен на познаване състоянието на проблема, видно от обширната библиографска справка, включваща 238 информационни източника (научни статии, публикувани в реферирани издания, енциклопедии и изследвания на утвърдени институции), релевантни на разглежданата проблематика;
- използване на подходящ инструментариум, включващ математически и статистически методи (статистически анализ, корелации и др.), метод на сравнителния анализ, проучване на литературни източници и др.;
- разработване на модел чрез адаптиране и обогатяване на съществуващ;
- провеждане на емпирично изследване за апробиране на разработения модел, на основата на което формулиране на заключения, полезни за теорията и практиката на проектния мениджмънт;
- постигане на поставената цел („идентифициране на връзките между отделните бюрократични характеристики и успеха на проектите, осъществявани в бизнес организации“) и доказване на формулираната хипотезата за наличие на статистически значима връзка между бюрократичната структура на проектите и техния успех, чрез решаване на четири изследователски задачи.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Разработеният дисертационен труд определено допринася за развитието и обогатяването на съществуващото знание в областта на проектния мениджмънт, чрез предлагане на идеи за неговото бюрократизиране. Приемам посочените в автореферата приноси като значими за науката и практиката и отговарящи на реалните резултати и постижения в изследователската работа на Стефан Радев:

1. Извършен е анализ на теоретичната рамка на проекта и проектното управление.
2. Проведеното изследване е сред първите проучвания на бюрократичната структура на проектите, разглеждани като организации, базирано на изследова-

телския модел на Aston Group. Моделът е избран, тъй като използва бюрократичната теория по начин, позволяващ изследване на широк кръг организации.

3. Създаден и апробиран е пилотен модел за приложение на бюрокрацията и организационната теория към проектното управление.

4. Идентифицирани са връзки между успеха на проекта и прилагания подход за управление, което допълва резултатите на други изследвания, разкрили същата зависимост.

Публикации по дисертационния труд

Стефан Радев е посочил 4 броя публикации на английски език, в т. ч. 3 научни статии и 1 научен доклад. Счита, че те представят реално постиженията на докторанта и са достатъчно представителни, за да ги огласят пред академичната общност и заинтересованите кръгове от практиката.

Лично участие на докторанта

Убедена съм, че проведеното дисертационно изследване е изцяло лично дело на докторанта, съответно формулираните приноси и получени резултати са негова лична заслуга.

Автореферат

Авторефератът е подготвен според изискванията и достоверно възпроизвежда съдържанието на труда в синтезиран вид. Разработен е в обем от 49 страници и включва необходимите раздели, отнасящи се до общата характеристика, структурата, съдържанието, приносите и публикациите по дисертационния труд.

Критични бележки и препоръки

Към съдържанието на дисертационното изследване нямам съществени забележки. В същото време, без да оспорвам значимостта на постигнатите резултати и очевидните достойнства на разработката, бих препоръчала на докторанта:

- 1) Да обобщи заглавията на отделните параграфи (точки и подточки на главите), да ги преформулира и номерира, особено тези в трета глава;
- 2) Да опрости текста, който на места звучи доста абстрактно и неразбираемо (нямам нищо против философското звучене, но не става ясно дали авторът въвежда собствен понятиен апарат или по-скоро проблемът е в превода);
- 3) Да уточни времевия диапазон на емпиричното изследване.

Въпроси

1. На стр. 62 докторантът твърди, че „Временната проектна организация разполага с голяма преговорна сила при договаряне или предоговаряне на бюджета с принципала Агентската позиция на проектната организация спрямо организацията-принципал дава възможности на проектния ръководител както за максимизиране на дискреционния бюджет на проектната организация, така и за реализиране на собствени ползи“. Това еднакво валидно ли е за всички проектни структури, в т.ч. функционална, чиста проектна и матрична структура (в частност, слаба, балансирана и силната матрична структура)? Само за проектно-ориентираните организации, изпълняващи външни проекти ли се отнася, или и за останалите мулти-проектни организации, работещи активно по вътрешни проекти?
2. Предвид множеството съществуващи класификации, включващи разнообразни критерии за отчитане на различията между проектите, може ли авторът да представи възможно най-синтезирано кога и при какъв тип проекти бюрокрацията, т.е. прилагането на стандартизирани методологии гарантира успех?
3. В контекста на добре аргументираната от автора зависимост между степента на бюрокрация и успеха на проекта, нека коментира как се съвместява идеята за бюрокрактизиране на проектния мениджмънт с разпространените твърдения, че проектите са преди всичко поведенчески, а не технически системи и в повечето случаи неуспешното им изпълнение се дължи на проблеми с екипа, а не с прилаганите методологии? В този смисъл лидерството се очертава като приоритет, за сметка на администрирането.

Заклучение

Представеният за рецензиране дисертационен труд има характер на комплексно изследване, посветено на важен изследователски проблем и представляващо интерес не само за научната общност, но и за професионалната практика. Неговото съдържание е показателно за многообхватно познаване на специализираната литература и научните постижения в конкретната област, както и за притежаването на качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Съответните обобщения, методически и практически решения са представени с необходимата компетентност, задълбоченост и емпирична аргументация. В дисертационния труд се съдържат научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и специфичните изисквания на Стопанския факултет.

Предвид гореизложеното, с убеденост давам своята положителна оценка на проведеното изследване и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образова-

телната и научна степен 'доктор' на Стефан Радев в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика (Икономика и управление по отрасли).

06.11.2020 г.

Рецензент:

/Проф.д.н. Вяра Славянска/